

6.6.2022

Liikenne- ja viestintävaliokunta

HE 86/2022, Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi liikenneturvallisuumaksusta annetun lain 4 §:n ja liikennevakuutuslain 87 §:n muuttamisesta

Liikenneturvan lausunto: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi liikenneturvallisuumaksusta annetun lain sekä liikennevakuutuslain muuttamiseksi

Liikenneturvallisuuden edistäminen on tärkeää

Turvallisuus on kansalaisten perusoikeus. Tarve liikenneturvallisuukselle ei ole Suomessa vähentynyt. Odotukset tieliikenteen turvallisuuden parantamiseksi ovat pikemminkin kasvaneet. Sanna Marinin hallituksen ohjelman mukaan "Liikenneturvallisuuden parantaminen otetaan uudelleen mukaan liikenteen ja liikennejärjestelmän kehittämiseen. Tavoitteena on vastata EU:n nollaskenaarioon. "Nollaskenario", liikenneturvallisuuden nollavisio, on lähtökohta myös parlamentaarisesti valmistellussa 12-vuotisessa liikennejärjestelmäsuunnitelmassa ja tänä vuonna julkaistuissa liikenneturvallisuuksstrategiassa sekä liikenneturvallisuuden periaatepäätöksessä.

Suomi on jo vuosia tavoitellut kärkipaikkaa maailmanlaajuisessa turvallisuusvertailussa, mutta tieliikenteen turvallisuudessa Suomen sijoitus Euroopassa on vasta sijalla 12. Liikenneturvallisuus on inhimillisesti tärkeää ja onnettomuuksien ennaltaehkäisy taloudellisesti hyvä sijoitus. Yhden liikennekuoleman laskennallinen hinta yhteiskunnalle on 2,56 miljoonaa euroa. Vuotuiset kustannukset liikenneonnettomuuksista Suomessa ovat noin 1,2 miljardia euroa. Läheisensä menettäneen perheen, ystävän, puolison tai vanhemman kannalta ihminen on tietysti korvaamaton. Tieliikenteessä menehtyi ennakkotiedon mukaan 225 ihmistä vuonna 2021.

Eduskunta on huomauttanut rahoituksen tarpeesta toistuvasti

Kun liikenneturvallisuumaksua koskeva laki hyväksyttiin vuonna 2016, eduskunta antoi kaksi lausumaa, joissa se korosti, ettei uusi liikenneturvallisuumaksujärjestelmä saa vaarantaa Liikenneturvan, onnettomuustutinnan ja Ahvenanmaalla tehtävän liikenneturvallisuuksuuden jatkuvuutta ja riippumattomuutta. Eduskunta oletti rahoituksen tason säilyvän muutoksen jälkeen vähintäänkin ennallaan.

Liikennevakuutuslain muutoksen seurauksena liikennevakuutusmaksutulo kuitenkin pienentynyt merkittävästi ja sen seurauksena ennaltaehkäisevän liikenneturvallisuuksuuden rahoitusta onkin jouduttu viime aikoina arvioimaan ja paikkaamaan vuosi kerrallaan. Vuonna 2021 talousarviossa liikenneturvallisuuksuuden rahoitusta leikattiin 11 prosentilla. Jos rahoitusvaje muodostuisi pidempiaikaiseksi, heikentäisi se liikenneturvallisuuksuuden olennaisesti ja vähentäisi muun muassa Liikenneturvan eri puolilla maata tehtävää liikennekasvatusta, koulutusta ja viestintää sekä kuntien liikenneturvallisuuksuustyötä.

6.6.2022

Siksi eduskunnan valtionvarainvaliokunta kiinnitti aiheeseen huomiota toistamiseen vuosien 2021 ja 2022 talousarviomietinnöissään, joista jälkimmäisessä todettiin että "...toiminnan rahoituspohja tulee turvata pitkäjänteisesti kestävällä tavalla ja varmistaa sen riittävyys vuoden 2022 talousarvioesityksessä. Valiokunta katsoo, että rahoituksen taso on syytä turvata vuoden 2020 tasolla, jotta liikenneturvallisuustyössä voidaan jatkossakin varmistaa myös alueellinen kattavuus. Valiokunta pitää välttämättömänä, että Liikenneturvan, Liikennevakuutuskeskuksen ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen liikenneturvallisuustyön jatkuvuus kokonaisuutena varmistetaan."

Ennaltaehkäisevä liikenneturvallisuustyö palvelee kaikkia suomalaisia

Liikenneturvalle on määrätty laissa tehtävä edistää tieliikenteen turvallisuutta tiedotuksen, valistuksen ja koulutuksen keinoin sekä omaa toimintaa palvelevalla tutkimuksella. Liikenneturva saa toimintansa rahoittamiseksi valtionavustusta, joka perustuu liikennevakuutuksista kerätyyn liikenneturvallisuusmaksuun. Valtionapuviranomaisena ja maksun kerääjänä toimii Traficom. Liikenneturvan tehtävä on valistaa kaikkia tielläliikkuja kulkupelistä riippumatta ja vauvasta vaariin. Myös Onnettomuustietoinstituutin tehtävät ovat lakisääteisiä.

Liikennevakuutukseen sidottu turvallisuusmaksu kohdentuu moottoriliikenteeseen, sillä kuljettajien rooli liikenneturvallisuudessa on merkittävä. Turvallisuustyö ei kuitenkaan kohdistu vain vakuutuksenottajiin, vaan kaikkiin liikenteen kulkijoihin, parantaen myös kävelijöiden ja pyöräilijöiden turvallisuutta. Turvallisuus ja turvallisuuden tunne ovat myös merkittäviä tekijöitä kestävien liikkumismuotojen kasvamisen mahdollistajina. Ennaltaehkäisevän liikenneturvallisuustyön rahoituksen korjaaminen edistää myös Suomen kansallisia tavoitteita lisätä kävelyn ja pyöräilyn kulkutapaosuutta.

Lisää rahoitusta ja vakautta liikenneturvallisuustyöhön

Nykymuodossa Liikenneturvallisuusmaksun osuus maksutulosta on yksi prosentti. Vaikka ennaltaehkäisevän liikenneturvallisuustyön budjettia on korjattu viimeisen viiden vuoden aikana toistuvasti sekä liikenne- ja viestintäministeriön että eduskunnan taholta, on rahoitustaso kuitenkin jäänyt jälkeen yleisestä kustannusten noususta.

Nyt lausunnolla oleva hallituksen esitys korjaa tilannetta esittämällä prosenttiosuuden nostoa 1 prosentista 1,3 prosenttiin. Liikenneturva pitää korjausliikettä tarpeellisena ja yhteiskunnan kannalta inhimillisesti ja taloudellisesti oikeana ja kestävässä ratkaisuna. Liikenneturva pitää lain ripeää voimaantuloa 1.1.2023 tärkeänä.

Prosenttiosuuden noston vaikutus yksittäisen vakuutuksenottajanottajan, eli moottoriajoneuvon omistajan osalta, on hyvin maltillinen. STM on arvioinut, että vuosittainen vaikutus olisi 50 sentin ja 2 euron välillä per vakuutettu ajoneuvo. Keskimääräinen korotus on laskennallisesti hieman yli 40 senttiä jokaista liikennekäytössä olevaa ajoneuvoa kohti. Tämä pieni kustannusmuutos kuitenkin korjaa liikenneturvallisuustyön rahoituspohjan kestäväälle tasolle vähintään kuluvan kehyskauden osalta. Rahoituksen korjaaminen on tärkeää kansallisten turvallisuustavoitteiden saavuttamiseksi. Valtioneuvoston antaman liikenneturvallisuuden periaatepäätöksen yhteydessä toteutettava toimenpideohjelma antaa myös Liikenneturvalle lukuisia uusia tehtäviä liikenneturvallisuuden edistämiseksi. Jotta toimintaa voidaan toteuttaa täysmittaisesti, tarvitaan sosiaali- ja terveysministeriön esittämä pysyvä ja vakaa rahoitusratkaisu.

6.6.2022

Liikenneturvallisuuustyö Suomessa on järjestetty kustannustehokkaasti

Kuten esityksessä todetaan, eri maiden liikenneturvallisuuustyössä käytetään erilaisia malleja ja organisaatorakenteita. Eri maiden panostuksia on vaikea vertailla. Esimerkiksi Norjassa työtä tekee vertailussa olleen Trygg Trafikkin lisäksi myös Norjan tiehallinto. Nykymuotoista Suomen tapaa organisoida liikenneturvallisuuustyötä on tarkasteltu ja selvitetty toistuvasti asetettujen selvitysmiesten ja sekä viranomaisten toimesta ja paranneltu niiden muutosesitysten mukaan. Yksi näistä muutoksista oli, että rahoituksen toteuttaminen siirrettiin valtion budjettikäsittelyyn ja osaksi valtionapuprosessia. Menettelynä tämä parantaa rahoituksen läpinäkyvyyttä sekä toiminnan laadun tarkastusta jatkossakin.

Liikenneturvan osalta on syytä korostaa myös rooliamme keskusjärjestönä. Liikenneturva kokoaa yhteen 55 erilaista liikenneturvallisuuustoimijaa ja on avoin uusille jäsenille. Yhteiseen liikenneturvallisuuustyöhön Suomessa on helppo liittyä ja juuri laaja yhteistyö onkin kotimaisen liikenneturvallisuuustyön vahvuus. Liikenneturvallisuuusmaksun korotus luo hyvän perustan jatkuvalle, vaikuttavalle ja yhdessä tehdyille liikenneturvallisuuustyölle.

Liikenneturva näkee rahoitusta korjaavan toimen merkittävänä panostuksena tieliikenteen turvallisuuteen. Tieliikenteessä turvallisen liikkumisen kokemus kuuluu jokaiselle. Turvallinen liikenne lisää hyvinvointia ja siihen panostaminen on taloudellisesti järkevää.

LIKENNETURVA

PASI ANTEROINEN

Pasi Anteroinen
toimitusjohtaja